

Ūdru monitorings 2020. - 2023.gadā

LĪGUMS Nr. 7.7/248/2020

Pārskats par 2020. gadu

Jānis Ozoliņš, Guna Bagrade, Gundega Done, Mārtiņš Lūkins, Aivars Ornicāns,
Digna Pilāte, Alda Stepanova, Agrita Žunna

LVMI "Silava"

Saturs

Ievads.....	3
Metodes.....	3
Rezultāti.....	3
Fona monitorings.....	3
NATURA 2000 monitorings.....	4
Gadījuma ziņas.....	4
Seminārs sabiedrības līdzdalības paplašināšanai.....	6

Ievads

Monitoringa mērķis ir iegūt informāciju par Eirāzijas ūdra populācijas un tai nepieciešamo biotopu stāvokli Latvijā. Informācijas kvalitātei un apjomam jāatbilst prasībām, ko paredz Eiropas Padomes direktīvas 92/43/EEC Par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 17. pants. 2020. gadā un 2021. gada 1. ceturksnī veikti šādi galvenie darba uzdevumi:

- (1) ūdru darbības pēdu uzskaitē 154 10x10 km kvadrātos visā Latvijā;
- (2) ūdru monitorings 2 *NATURA 2000* teritorijās – Gaujas nacionālais parks un Ķemeru nacionālais parks, kā arī uzsākts darbs dabas liegumā “Lubāna mitrāji”;
- (3) apzinātas iespējas un uzsākta gadījuma novērojumu/ziņojumu reģistrācija un apkopošana par bojāgājušiem ūdriem;
- (4) semināra organizēšana ar mērķi paplašināt sabiedrības līdzdalību ūdru monitoringā, attīstīt ziņotāju tīklu, brīvprātīgi iesaistot dabas ekspertus, dīķu īpašniekus, medniekus, makšķerniekus un pārējo sabiedrību.

Metodes

Eirāzijas ūdru klātbūtnes pazīmju uzskaites izvēlētajos kvadrātos notikušas atbilstoši Dabas aizsardzības pārvaldes apstiprinātai Ūdru fona monitoringa metodikai (<https://www.daba.gov.lv/lv/fona-monitoringa-metodikas>) un Ūdra monitoringa NATURA 2000 vietās metodikai (<https://www.daba.gov.lv/lv/natura-2000-vietu-monitoringa-metodikas>).

Visi uzskaišu rezultāti fiksēti elektroniskās vai papīra formāta anketās un apkopoti *.xls formāta datnē. Informācija **tikai par rezultatīvajām** monitoringa punktu pārbaudēm (atrasti ūdru klātbūtnes pierādījumi) sagatavota Excel formātā atbilstoši **Dabas datu pārvaldības sistēmā OZOLS** izmantotajai datu struktūrai.

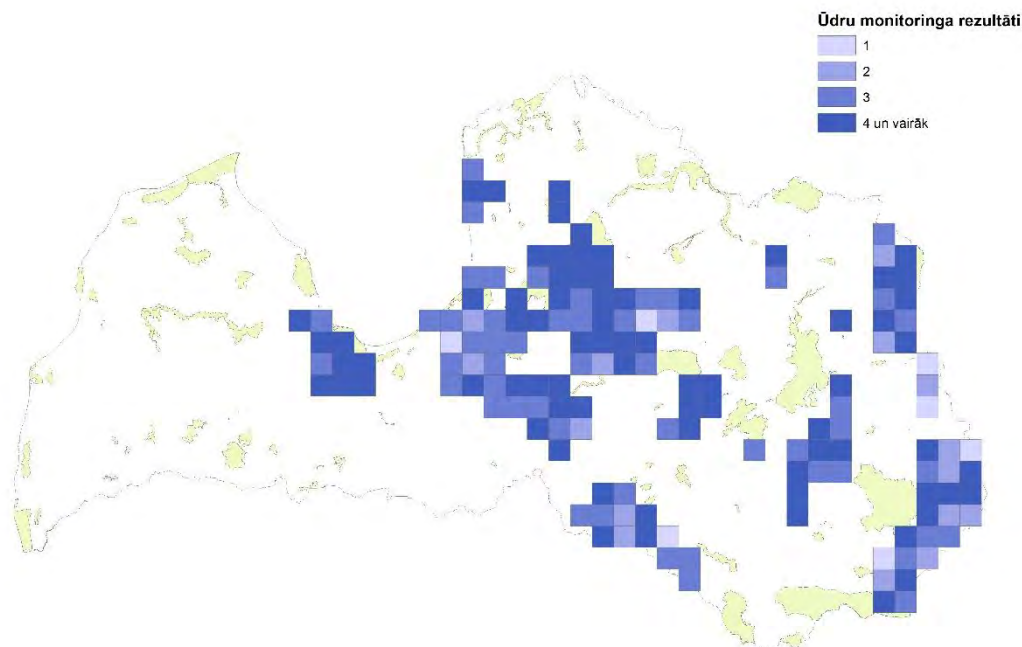
Informācija par nejaušiem ūdru vai to darbības pazīmju novērojumiem apkopota, apmeklējot dabas novērojumu portālu www.dabasdati.lv.

Rezultāti

Fona monitorings

Kopumā 2020. gadā un 2021. gada 1. ceturksnī pārbaudīti 613 ūdru monitoringa punkti, kas izvietoti 154 kvadrātos. No apsekotajiem punktiem 502 jeb 81,9% atrastas ūdru klātbūtnes pazīmes. Sadalījumā pa kvadrātiem ūdru sastopamība bijusi 100%.

Visos četros pārbaudītajos punktos ūdru pazīmes atrastas 76 kvadrātos (49,4%), trīs punktos 52 kvadrātos (33,8%), divos punktos 18 kvadrātos (11,7%), bet tikai vienā punktā – 8 kvadrātos (5,2%) (1. att.).

1. attēls. Ūdru izplatība Latvijā pēc 154 10x10km kvadrātu pārbaudes rezultātiem.
Karte: M. Lūkins

Zilās krāsas intensitāte atkarīga no ūdru klātbūtnes vienā, divās, trīs vai visās no monitoringam paredzētajām pārbaudes vietām. Pilnībā neapdzīvoti kvadrāti nav konstatēti.

NATURA 2000 monitorings

No līdz šim apsekotajiem monitoringa punktiem 93 atrodas NATURA 2000 teritorijās, galvenokārt Ķemeru un Gaujas Nacionālajos parkos. Ūdru biotopu kvalitātes vērtējums šajos punktos ir šāds: **67,7%** pārbaudes vietās **izcils**, **26,9%** pārbaudes vietās **labs**, **4,3%** **vidējs**, bet **1,1%** **slikts**. Biotopu kvalitātes ziņā šīm vienām no lielākajām Latvijas īpaši aizsargājamām dabas teritorijām ūdru populācijas stāvokļa saglabāšanā nešķiet īpaši nozīmīga loma, jo arī kopējais pārbaudīto monitoringa punktu sadalījums pēc kvalitātes ir samērā līdzīgs: **izcils 74,6%**, **labs 18,9%**, **vidējs 4,1%**, **slikts 2,4%**.

Gadījuma ziņas

2020. gadā portālā www.dabasdati.lv reģistrēta 21 ziņa par nejaušiem ūdru vai to atstāto pazīmju novērojumiem (1. tab.).

1. tabula

Gadījuma ziņas dabas novērojumu portālā Dabasdati.lv par ūdru un to darbības pēdu novērojumiem 2020. gadā ar koordinātēm LKS 92 sistēmā

Datums	Skats no	Skats līdz	Novērojums	Piezīmes	X	Y
1/11/2020	1	1	Pēdas		313298	240505
1/13/2020	1	1	Pēdas		380050	386339
1/13/2020	1	1	Darbības pēdas (t.sk. izkārnījumi, kalumi)		383278	387511
1/29/2020	1	1	Darbības pēdas (t.sk. izkārnījumi, kalumi)		588428	361715
3/22/2020	4	4	Barojas	Četri īpatņi, barojas un spēlējas. Ģimenes grupa vai pulcēšanās riestojot?	586960	334895
3/23/2020	1	1	Novērots (redzēts)	Peldēja pa dīķi	437087	306162
3/29/2020	3	3	Novērots (redzēts)		672729	297922
5/1/2020	1	1	Novērots (redzēts)		640836	207473
5/17/2020	1	1	Novērots (redzēts)	Parādījās no ceļmalas grāvja, pārlēkšoja ceļu un pazuda Skudrupītes niedrājā	462420	303026
5/20/2020	1	1	Darbības pēdas (t.sk. izkārnījumi, kalumi)		576197	351196
6/1/2020	1	1	Sabraukts		716343	250990
6/6/2020	1	2	Novērots (redzēts)	/Peldējās upīte viens, krastā otrs. Ir ļoti īss video ar vienu.	566907	312085
7/3/2020	1	1	Novērots (redzēts)	/Grāvī bebra uzpludinājumā	561580	382739
7/3/2020	1	1	Sabraukts		554444	348629
7/4/2020	1	1	Pēdas		646180	214922
7/7/2020	1	1	Darbības pēdas (t.sk. izkārnījumi, kalumi)		528244	377839
7/24/2020	1	1	Novērots (redzēts)		547722	304351
8/25/2020	1	1	Sabraukts		558108	336407
9/5/2020	1	1	Darbības pēdas (t.sk. izkārnījumi, kalumi)		590414	337036
9/12/2020	1	1	Sabraukts		418048	337974
????			pārskrēja pāri ceļam		681721	295058

Seminārs sabiedrības līdzdalības paplašināšanai

Dalībnieki

2021. gada 30. martā noticis vebinārs, attālināti tiešsaistē piedaloties 43 dalībniekiem. Tajā skaitā 19 dalībnieki no Dabas aizsardzības pārvaldes, 7 no Valsts meža dienesta, 2 no Latvijas Universitātes, 2 individuāli eksperti, pa vienam pārstāvim no Rīgas zoodārza, Latvijas Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas centra, Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta BIOR, A/S Latvijas valsts meži, A/S Latvijas valsts ceļi, Latvijas Mednieku savienības, Latvijas Mednieku asociācijas, kā arī 7 LVMI "Silava" ūdru monitoringa izpildē iesaistītie darbinieki.

Semināra programma

Sākums plkst. 10.00, reģistrācija un pieslēgšanās sākot ar plkst. 9.30

10.00 – 10.10 Ievads

10.10 – 11.10

1. Monitoringam nepieciešamās zināšanas par Eirāzijas ūdra bioloģiju un ekoloģiju
 - 1.1. Dzīvnieka izskats, izmēri, klātbūtnes pazīmes
 - 1.2. Barība
 - 1.3. Teritorija, diennakts pārgājieni
 - 1.4. Vairošanās
 - 1.5. Sugas aizsardzības plāns

Jautājumi un atbildes

11.10 – 11.20 Pauze

11.20 – 12.30

2. Sugas monitoringa metodes
 - 2.1. Monitoringa mērķis – izplatība un populācijas dinamikas tendences
 - 2.2. Pamatinformācija - sastopamība 10x10km kvadrātos
 - 2.3. Natura 2000 monitorings
 - 2.4. Ar sugas apdraudējumu saistītā informācija
 - 2.4.1. Bebru medības
 - 2.4.2. Akvakultūras
 - 2.4.3. Piemājas dīķi
 - 2.4.4. Zvejas rīki
 - 2.4.5. Autotransports
 - 2.4.6. Traucējuma ietekme
 - 2.4.7. Piesārņojums

Jautājumi un atbildes

12.30 – 12.40 Pauze

12.40 – 13.50

3. Datu ievākšanas un rezultātu kvalitāte
 - 3.1. Vietas un laika izvēle saistībā ar ūdru tiešu novērošanu vai foto fiksāciju
 - 3.2. Dabas dati un gadījuma ziņojumu dati
 - 3.3. Sabiedrības līdzdalības iespējas

Jautājumi un atbildes
13.50– 14.00 Semināra noslēgums

Noslēguma atziņas

Diskusijās tika skartas galvenokārt divas tēmas – iespēja saistīt ūdru monitoringa datus ar akvakultūrām nodarīto zaudējumu novērtēšanu un nejauši nogalinātu ūdru skaita apzināšana. Risinājumos ieinteresēto sabiedrības grupu pārstāvji – attiecīgi zivsaimnieki, kuri piesaka zaudējumu atlīdzību, un mednieki, kuri nodarbojas ar bebru medībām – saņēma par īpaši aizsargājamo sugu uzraudzību atbildīgu amatpersonu un sugas pētnieku skaidrojumus, kā saskaņā ar esošo normatīvo regulējumu sniedzamas ziņas par ūdru klātbūtni vai bojā ejas gadījumiem.

Vebināra rezultātā tika apzināta ūdru monitoringā iesaistāmo grupu ieinteresētības pakāpe, sadarbības iespējas, kā arī atjaunoti kontakti turpmākai informācijas apmaiņai.

Vebināram sagatavotie materiāli tiks izplatīti visiem reģistrētajiem dalībniekiem un būs pieejami plašākai sabiedrībai LVMI “Silava” mājaslapā <http://www.silava.lv/23/section.aspx/View/273>